

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The version of the following full text has not yet been defined or was untraceable and may differ from the publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/47100>

Please be advised that this information was generated on 2020-09-19 and may be subject to change.

Veel VN-vredesoperaties zijn wel degelijk effectief

Jair van der Lijn

Over het succes van vredesoperaties van de VN wordt vaak negatief gedacht. Ten onrechte, zegt Jair van der Lijn...

De huidige teneur in het debat en de publieke opinie is dat VN-vredeshandhavende operaties maar weinig opleveren. NAVO-operaties zouden veel effectiever zijn, en ook die zouden meer falen dan slagen. VN-vredeshandhavende operaties leveren echter wel degelijk een positieve bijdrage aan duurzame vrede. De kans dat dit soort door de VN of andere organisaties uitgevoerde operaties succes heeft, neemt niettemin toe als zij aan de volgende negen factoren voldoen:

1. De conflictpartijen zijn bereid en oprecht:

Voordat de partijen aan een vredesproces kunnen deelnemen, moeten zij de continuering van het conflict als een ongewenste optie en de vredesoperatie als het beste alternatief beschouwen. Deze bereidwilligheid en oprechtheid van de partijen is vereist, omdat vredeshandhavende operaties noch gemandateerd, noch voorbereid en toegerust zijn op dwangacties. Bovendien kan men wel beginnen met vrede op te bouwen, maar als de partijen hopen verder te strijden zodra de VN zich hebben teruggetrokken, dan kunnen de resultaten niet blijvend zijn.

2. De operatie voorziet in een voldoende gevoel van veiligheid:

Zelfs als de partijen de vredesoperatie als het beste alternatief zien, is dat een weg vol valkuilen. Door het conflict de geschiedenis van vaak ver daarvoor heerst meestal groot wantrouwen tussen de partijen. Iedere partij acht het noodzakelijk zich tegen de bedreiging van de ander te beschermen en te verdedigen. Om deze spiraal te stoppen en ontwapening en demobilisatie mogelijk te maken, moet een vredesoperatie op een alternatieve wijze in het gevoel van veiligheid voorzien. Dit kan door een grote, geloofwaardige, getrainde, uitgeruste, en robuust gemandateerde waarnemingsmacht.

3. De operatie heeft voldoende aandacht voor de conflictorzaken:

Hoewel wellicht geweld kan worden gestopt zonder de conflictorzaken weg te nemen, zal hun blijvende aanwezigheid het conflict waarschijnlijk opnieuw doen oplaaien. De kans dat een operatie voldoende bijdraagt aan het wegnemen van de conflictorzaken wordt groter wanneer - in de breedte - meeroorzaken aandacht krijgen en wanneer - in de diepte - meeraandacht aan iedere afzonderlijke oorzaak wordt gegeven. Als niet alle oorzaken voldoende aandacht krijgen, kan dit niet alleen leiden tot een hervatting van het geweld, maar ook het bereikt werk ongedaan maken. Op korte termijn zijn echter vooral goed bestuur en de legitimiteit van regering en staat van enorm belang.

4. De operatie verkrijgt de medewerking van belangrijke externe actoren en partijen:

Voor de steun van de permanente leden van de Veiligheidsraad is belangrijk, omdat hun eenheid niet alleen nodig is om de vereiste resoluties voor middelen en mandaat van een operatie aan te nemen, maar ook nodig kan zijn om druk op lokale bondgenoten uit te oefenen. Daarnaast is de medewerking van buurlanden van belang omdat zij vaak betrokken zijn in het conflict, door een van de conflictpartijen te steunen en omdat de uitvoering van sommige taken hun assistentie vereist.

5. De operatie gebeurt tijdig en op het juiste moment:

Als een VN-vredesoperatie op het 'rijpe' moment wordt begonnen, kan ze een helpende, accommoderende rol spelen. Echter, als een conflict niet 'rijp' is en de partijen nog niet oorlogsmoedig zijn, dan is de rol van een operatie veel beperkter.

Anders kan het momentum in het vredesproces verloren gaan.

6. De operatie beschikt over competente leiders en personeel, en over duidelijke commandostructuren:

Goed leiderschap is van groot belang bij het bemiddelen tijdens de onderhandelingen die ook tijdens een operatiedoorgang. Competent personeel is de basis voor alle onderdelen van een vredesoperatie. Daarnaast zijn goede commandostructuren belangrijk, vooral in extreme situaties.

7. De operatie is deel van een langetermijnaanpak:

Voor het stoppen van geweld en het voldoende wegnemen van de conflictoren is veel tijd nodig. Het moet geen verrassing zijn als deze processen wel door een vredesoperatie kunnen worden gestart, maar niet tijdens de aanwezigheid worden voltooid. Het is dus van belang op bestaande internationale strategieën voort te bouwen. De veranderingen die tijdens de aanwezigheid worden bereikt, moeten worden verankerd. Hiertoe is het van belang dat internationale organisaties na het vertrek van de vredesmacht follow-up blijven bieden.

8. De verschillende delen van een operatie worden intern en extern gecoördineerd:

De uitvoering van veel delen van vredesoperaties zijn vaak van de implementatie van andere delen afhankelijk. Zo kunnen vluchtelingen pas terugkeren als het geweld is gestopt. Internecoördinatie tussen dit soort delen is essentieel voor hun optimale uitvoering. Te vaak worden belangrijke processen overhaast afgewikkeld en afgeraffeld. Te dikwijls sluiten complementaire processen niet op elkaar aan en ontstaat een gat tussen met elkaar verbonden processen. Externe coördinatie is van belang, omdat als de activiteiten niet met de reeds in het veld aanwezige organisaties worden gecoördineerd, zij elkaar kunnen tegenwerken. Ook kan een gebrekkige coördinatie met de organisatie die na het vertrek de taken moet overnemen, zware nadelige gevolgen voor de duurzaamheid van de bijdrage hebben.

9. De conflictpartijen moeten gedurende, maar ook na, de internationale aanwezigheid ownership over de operatie hebben:

Om te verzekeren dat de vredesmacht doet wat van hem wordt gevraagd, moeten de partijen in staat worden gesteld samen te beslissen wat zij nodig achten. Gemeenschappelijk ownership is niet eenvoudig te bereiken omdat de op te lossen conflicten vaak uit onenigheid over toekomstvisies voortkomen. Ook na het vertrek van een troepenmacht blijft ownership van belang omdat de partijen het dan als wenselijk moeten ervaren de bereikte doelen te onderhouden.

De internationale gemeenschap heeft een aantal van de bovengenoemde lessen geleerd en soms deels toegepast. Het gevolg is dat vredesoperaties steeds effectiever worden. Wanneer echter altijd aan al deze factoren zou worden voldaan, zouden de VN en andere internationale organisaties een nog veel krachtiger middel in handen hebben.